

PKK/YPG-PEŞMERGE ÇATIŞMASI: NEREYE DOĞRU?

CAN ACUN, KUTLUHAN GÖRÜCÜ

SETA | ANALİZ

AĞUSTOS 2021 · SAYI 349

PKK/YPG-PEŞMERGE ÇATIŞMASI: NEREYE DOĞRU?

CAN ACUN, KUTLUHAN GÖRÜCÜ

COPYRIGHT © 2021

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları
ISBN: 978-625-7712-43-9

Uygulama: Said Demirtaş
Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstraße 1, 10117 Berlin GERMANY
berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 27, 1000 Brussels BELGIUM
Tel: +322 652 0486

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
PKK'NİN PEŞMERGEYİ HEDEF ALMASININ ALTINDAKİ DİNAMİKLER	9
PKK'NİN STRATEJİK ÇIKMAZI VE IRAK SAHASI	11
PEŞMERGE-PKK ÇATIŞMASININ SURİYE AYAĞI	15
SONUÇ	17

YAZARLAR HAKKINDA

CAN ACUN

SETA dış politika araştırmaları alanında araştırmacı olarak çalışmaktadır. Doğu Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunudur. Kanada'da "Kültürlerarası Diyalog" alışmalarında bulunmuştur. Mısır'da Kahire-Türkiye Araştırmaları Merkezi'nde ve SETA Kahire'de Mısır üzerine çalışmalar yürütmüştür. Halen SETA Ankara'da Suriye, Irak ve Libya üzerine araştırmalar yapmaktadır. İlgili alanları içerisinde çatışma bölgeleri ve devlet dışı silahlı örgütler bulunmaktadır. Suriye Gündemi ve ilgili platformların genel yayın yönetmenliğini de sürdürmektedir.

KUTLUHAN GÖRÜCÜ

Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezundur. Yüksek lisans eğitimine Kocaeli Üniversitesi Siyasi Tarih Bölümü'nde devam etmektedir. SETA dış politika araştırmaları alanında araştırma asistanı olarak çalışmaktadır. Ayrıca Suriye Gündemi internet sitesinde editörlük yapmaktadır. Çalışma alanları Suriye savaşı, devlet dışı silahlı aktörler, Türkmenler ve DEAŞ'tır.

ÖZET

Bu analiz son dönemde Irak'ın kuzeyinde adım adım tırmanmakta olan Peşmerge ile PKK/YPG'nin çatışmasını ve olası seyrini konu edinmektedir.

Hendek operasyonları ile yeni bir sayfaya geçilen terörle mücadelede özellikle 15 Temmuz sonrasında sınır ötesi askeri hareketler gerçekleştirilerek terörü kaynağında yok etmeye yönelik yeni bir güvenlik doktrini benimsenmiştir. Türkiye Suriye'de Fırat Kalkanı Harekatı (FKH) ve Irak'ta ise Kararlılık Harekatı ile başladığı sınır ötesi hareket silsilesinde bölge ülkelerindeki yerel hükümetlerle çalışmaya özen göstererek bu bağlamda Suriye Geçici Hükümeti ve Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) ile iş birliğine gitmiştir. Söz konusu iş birliği Türkiye'nin terörle mücadelesine katkı sağladığı gibi bölge hükümetlerinin otoritesini de güçlendirmiştir.

Bu kapsamda Türkiye'nin Irak sahasında yürüttüğü askeri hareketlerle birlikte IKBY ve onun askeri unsuru Peşmerge ile iş birliği geliştirmesi PKK'yı stratejik bir çıkmazın içine sokmuş ve Peşmergeyi hedef almak zorunda bırakmıştır. Peşmerge-PKK çatışması adım adım tırmanırken Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) siyasetinin Suriye'deki temsilcisi Suriye Kürt Ulusal Konseyi (ENKS) ile YPG arasında Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) ara buluculuğunda gerçekleşen birlik görüşmeleri de sekteye uğramıştır. PKK Suriye'de ENKS'nin siyasi ofislerine saldırılar tertip etmiş, siyasi temsilcilerini tutuklamıştır. İki taraf arasında Irak'ta başlayan çatışmalar kaçınılmaz olarak Suriye sahasını da etkisi altına almıştır.

Türkiye'nin Irak'ın kuzeyinde gerçekleştirdiği askeri hareketlerle birlikte PKK'nın alan hakimiyeti sonlandırılırken söz konusu süreç IKBY için tarihi fırsatlara kapı aralamaktadır. Erbil yönetimi Ankara ile iş birliğini geliştirerek bölgenin terör unsurlarından temizlenme sürecini hızlandırırken PKK'nın aşındırdığı otoritesini de yeniden tahkim edebilir. Irak'a müteakip olarak Suriye'de de PKK varlığı ortadan kaldırılarak Türkiye-İKBY iş birliğinde yeni bir süreç işletilebilir. Ancak IKBY siyasi liderliğinin güçlü bir irade göstermesi ve Peşmergenin Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ile birlikte daha aktif şekilde PKK'ya karşı askeri hareketlere dahil olması gerekmektedir.

GİRİŞ

Türkiye'nin 15 Temmuz'un hemen akabinde çerçevesini oluşturduğu yeni güvenlik doktrini ile terör örgütü PKK ve alt örgütlenmelerini hem Türkiye sathında hem de Irak ve Suriye'de hedef alması terörle mücadelenin doğasını tamamen değiştirmiş durumdadır. Her ne kadar terörle kapsamlı mücadele 2015'teki Hendek operasyonları ile yeniden başlamış olsa da 24 Ağustos 2016'da FKH ile birlikte ilk defa yeni doktrin hayat bulmaya başlamıştır. FKH'nin yanı sıra Zeytin Dalı Harekatı (ZDH) ve Barış Pınarı Harekatı (BPH) ile Suriye'de; Kararlılık Harekatı, Pençe-Kapan ve Pençe-Kaplan hareketleriyle da Irak sahasında yeni doktrinin askeri dinamikleri sınır ötesi askeri hareketler olarak kendini göstermiştir.

Bugün gelinen aşamada Türkiye Irak-Suriye boyunca güney sınırlarının stratejik noktalarında güvenli bölgeler inşa etmeyi başarak sınır güvenliğini üst seviyeye ulaştırmış durumdadır. Nitekim Türkiye topraklarında terör örgütü PKK'nın neredeyse terör eylemi gerçekleştiriyor oluşu da söz konusu ilerlemenin bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'nin gerçekleştirdiği sınır ötesi hareketlerinde "alan hakimiyeti" stratejisinin yanı sıra yerel müttefiklerle birlikte hareket et-

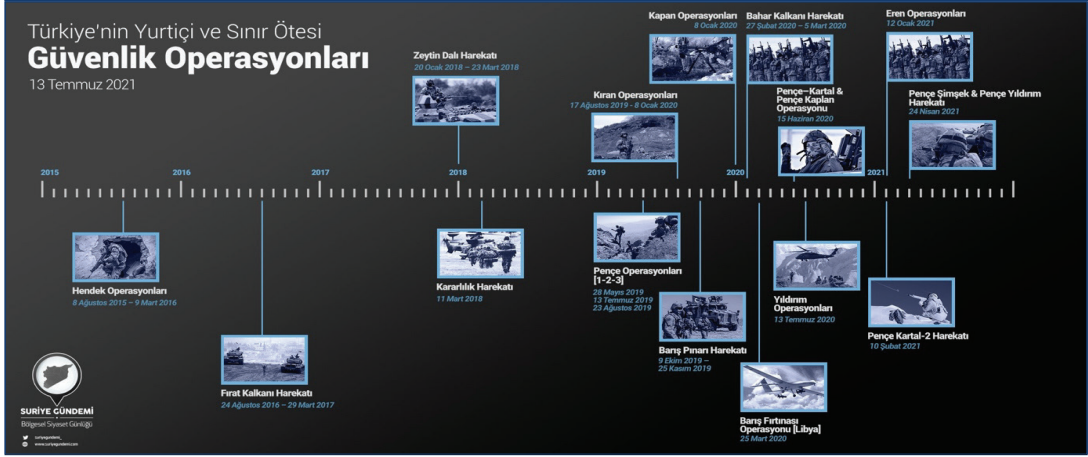
mesi de yeni doktrinin tamamlayıcı bir unsuru olarak değerlendirilebilir. Suriye'de Suriye Milli Ordusu ile birlikte operasyonlar gerçekleştirilirken Irak'ta Peşmerge güçleriyle koordinasyon sağlanmıştır. Söz konusu durum PKK için uzun yıllardır inşa edilen terör kamplarının Türkiye tarafından güvenli bölgelere dönüşmesini de beraberinde getirmiştir.

Bu yeni proaktif terörle mücadele stratejisinde tehdit kaynağında bertaraf edilirken PKK'ya karşı üslendiği tüm alanlarda adeta tam saha baskı uygulanarak terör örgütünün alan hakimiyeti kurma çabası engellenmektedir. Bir yandan konvansiyonel hareketler devam ederken aynı zamanda Milli İstihbarat Teşkilatının (MİT) örgüt liderliğini etkili bir stratejiyle hedef alması da PKK üzerindeki baskıyı artırmakta ve komuta kontrol yapısını zayıflatmaktadır. Bu güvenlik doktrini bağlamında yürütülen hareketlerin özellikle son dönemde Irak'ta da sonuç verdiği ve terör örgütü PKK'yı adeta bir panik havasına soktuğu görülmektedir. Terör örgütü Irak'ın kuzeyinde adeta adacıklara sıkıştırılarak izole edilmiş ve hareket kabiliyetinden yoksun bırakılarak paralize edilmiştir.

Türkiye'nin Irak'ın kuzeyinde terörle mücadelesini yoğunlaştırdığı bir dönemde PKK terör örgütünün doğrudan İKBY'nin askeri gücü olan Peşmergeyi hedef almaya başlaması ise ayrı bir dinamiği harekete geçirmiş durumdadır. PKK, Türkiye'nin askeri hareketleri ve nokta operasyonları ile ciddi bir beka tehdidi yaşarken KDP ve Peşmergeyi ise Türkiye'ye lojistik ve istihbarat desteği vermekle suçlamaktadır.¹ Bölgede gittikçe dar bir alana sıkışan terör örgütü yeni bir hareket tarzı benimsemekte zorlanırken panik halinde Peşmergeyi hedef almaktadır. Örgütün son gerçekleştirdiği saldırılarda çok

¹İKBY Yönetimi ile PKK'nın Karşılıklı Açıklamaları", Çatışma Gündemi, 17 Aralık 2020, <https://catismagundemi.com/ikby-yoenetimi-ile-pkk-nin-karsilikli-aciklamalari>, (Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021).

ŞEKİL 1. TÜRKİYE’İN YURT İÇİ VE SINIR ÖTESİ GÜVENLİK OPERASYONLARI (13 TEMMUZ 2021)

Kaynak: “Türkiye’nin Yurtiçi ve Sınır Ötesi Güvenlik Operasyonları”, Suriye Gündemi, 14 Temmuz 2021, www.suriyegundemi.com/tuerkiye-nin-yurtici-ve-sinir-oetesi-guevenlik-operasyonlari, (Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021).

sayıda Peşmerge hayatını kaybetmiştir.² Terör saldırıları ve öldürülen Peşmergelerin bağlamında IKBY’de PKK’ya karşı büyük bir infial bulunmaktadır. KDP-PKK çatışması askeri mecradan medya ve siyasete kadar birçok zeminde devam etmekle birlikte PYD/YPG’yi de içine alarak tırmanması Türkiye’nin terörle mücadelesinde yeni fırsatlar ortaya çıkarmaktadır.

PKK’NIN PEŞMERGEYİ HEDEF ALMASININ ALTINDAKİ DİNAMİKLER

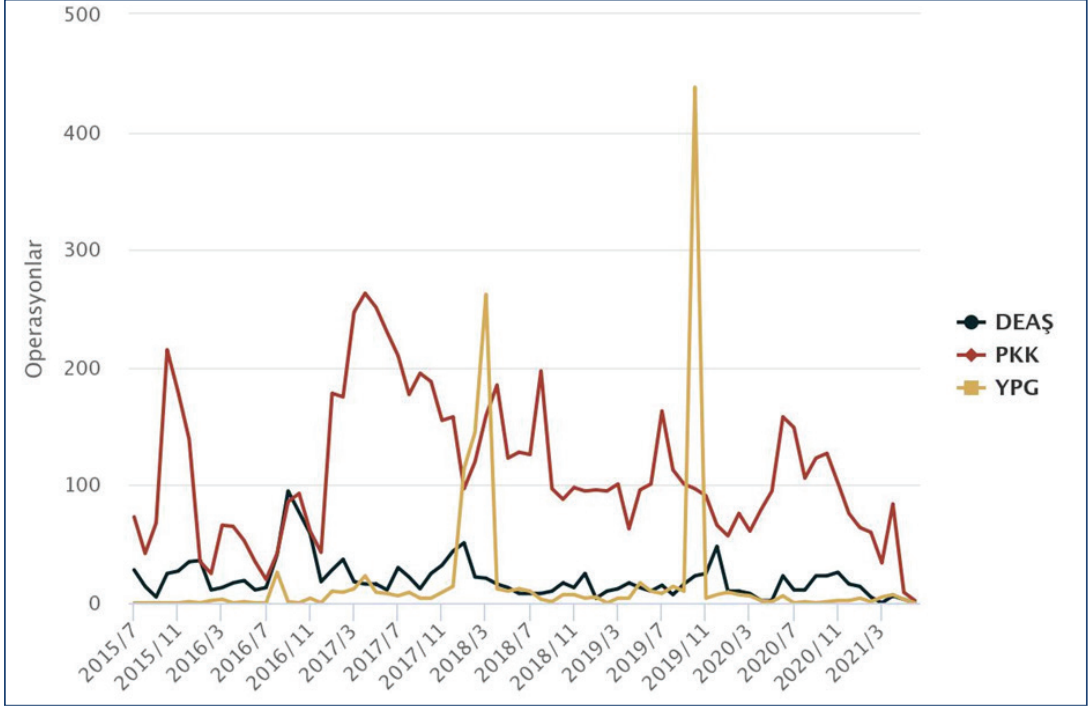
Türkiye’nin devam eden askeri operasyonlarına ek olarak 21 Nisan 2021’de başlattığı Pençe-Şimşek ve Pençe-Yıldırım hareketleriyle Irak’ın kuzeyinde sıkışan terör örgütü PKK bir yandan Türkiye’nin alan hakimiyetini hedefleyen konvansiyonel hareketleriyle yüzleşirken diğer yandan da MİT’in saha istihbaratına dayanan nokta operasyonlarıyla

² “Irak’ta Peşmerge ile PKK Çatıştı: 1 Peşmerge Öldü, 3 Terörist Yaralandı”, CNN Türk, 14 Aralık 2020; “Erbil’de ‘PKK’nın Tuzakladığı’ Patlayıcı İnfial Etti: 1 Peşmerge Öldü”, Sputnik Türkiye, 13 Mart 2021; “PKK ve Peşmergelerin Arasındaki Çatışmada 5 Peşmerge Öldü”, BBC Türkçe, 5 Haziran 2021; “Kuzey Irak’ta PKK’nın Saldırıları Devam Ediyor: Bir Peşmerge Daha Öldürüldü”, Euronews Türkçe, 8 Haziran 2021.

üst düzey isimlerini art arda kaybediyor. Bu süreçte özellikle Peşmergenin TSK ile birlikte hareket etmesi PKK adına büyük bir meydan okuma olarak tezahür etmiş durumdadır.

Peşmerge ve onun özel kuvvet unsurları olan Zeravani güçleri her ne kadar PKK ile doğrudan çatışmayı tercih etmese de bölgedeki terör kamplarının etrafını çevirmeye başlaması örgütün lojistik ve insan hareketliliğini ciddi anlamda kısıtlıyor. TSK, PKK’yı temizleyerek konuşlandığı stratejik dağ silsileleri üzerindeki hakim tepelerde ve Peşmergenin konuşlandığı yeni bölgelerde PKK’yı adeta izole etmiş durumdadır. Haftanın’den Metin’a, Garadan Kandil’e ve Mahmur’dan Sincar’a kadar terör örgütü küçük adacıklarda hayatta kalmaya çalışırken bu bölgeler arasındaki lojistik hatlar büyük ölçüde kesilmiş vaziyettedir. Atılan bu askeri adımların yanı sıra Erbil ve Bağdat arasında terör örgütünün Sincar’dan çıkartılmasına ilişkin yapılan anlaşma ile de sıkıştırılan PKK, KDP ve Peşmergeyi de –TSK gibi– birincil tehdit olarak görmektedir. Terör örgütünün Sincar’ı kaybetmesi; KCK üst yönetimi ve HPG için, Suriye ile bağlarının büyük ölçüde kopacak olması tolere edilemeyecek bir kayıp anlamına gelmektedir.

GRAFİK 1. TSK'NIN YURT İÇİNDE VE SINIR ÖTESİNDE GERÇEKLEŞTİRDİĞİ ASKERİ OPERASYONLAR (2015-2021)

Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP), <https://tap-data.com>, [Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021].*

* Grafik, Temmuz 2015'ten Haziran 2021'e kadar Türkiye'nin yurt içinde ve sınır ötesinde gerçekleştirdiği askeri operasyonları aylık olarak göstermektedir. Söz konusu grafiğe göre FKH, ZDH ve BPH gibi Suriye içerisindeki operasyonların yanı sıra Kararlılık Harekati'nden Pençe-Şimşek operasyonlarına değin Irak'ta gerçekleştirilen tüm operasyonlar yer almaktadır. İlgili grafik dikkatle incelendiğinde PKK/YPG'ye yönelik operasyon sayısının süreklilik arz ettiği ve 2015'ten bu yana kesintisiz bir şekilde devam ettiği görülmektedir.

Tüm bunların yanında PKK, MİT'in Irak'ın kuzeyinde son dönemde geliştirdiği istihbarat ağından da KDP ve Peşmerge unsurlarını sorumlu tutmaktadır. Türkiye'nin yeni güvenlik doktrini çerçevesinde son dönemde PKK lider kadrosu da dahil olmak üzere çok sayıda üst düzey terör örgütü üyesi MİT'in silahlı insansız hava aracı (SİHA) operasyonları ile etkisiz hale getirilmiştir. 2018'de Zeki Şengali kod adlı İsmail Özden ile başlayan üst düzey isimlerin etkisiz hale getirilmesi Rıza Altun, Diyar Muhammed, Ayfer Kordu, Beraat Afşin, Halide Tarı, Mazlum Demir, Mesut Taşkın, Hizret Çalkın, Ömer Aydın, Dalokay Şanlı ve PKK'nın eski Suriye genel sorumlusu Sofi Nureddin kod adlı Nureddin

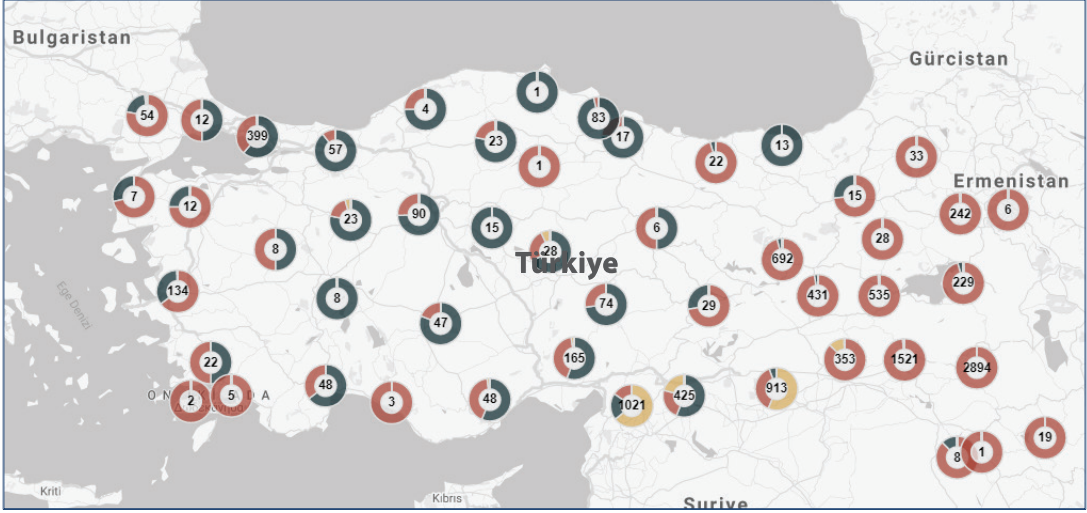
Halef Muhammed'in etkisiz hale getirilmesiyle devam etmiştir.

Bu üst düzey isimlerin yanı sıra son olarak PKK'nın sözde Mahmur sorumluları Hasan Adır ile Selman Bozkır'ın yanında Ulaş Doğan da etkisiz hale getirilmiştir. İsmi geçen üst düzey isimler ile birlikte çok sayıda alt ve orta düzeyde örgüt yöneticisi de dahil olmak üzere 24 Temmuz 2015'ten 6 Haziran 2021'e kadar Suriye, Irak ve Türkiye sınırları içinde yapılan askeri operasyonlarda 18 bin 140 teröristin etkisiz hale getirildiği açıklanmıştır.³

Yeni güvenlik doktrininin en önemli ayaklarından birini oluşturan terör örgütünün üst

³ "Bakan Akar: 24 Temmuz 2015'ten İtibaren 18 Bin 140 Terörist Etkisiz Hale Getirildi", Anadolu Ajansı, 6 Haziran 2021.

HARİTA 1. TSK'NIN YURT İÇİNDE VE SINIR ÖTESİNDE GERÇEKLEŞTİRDİĞİ ASKERİ OPERASYONLAR (2015-2021)

Kaynak: TAP, <https://tap-data.com>, [Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021].*

* Harita 2015'ten Haziran 2021'e kadar Türkiye'nin yurt içinde ve sınır ötesinde gerçekleştirdiği askeri operasyonları ve sayılarını göstermektedir. İlgili haritada ayrıca Irak'ın içlerinde genellikle terör örgütünün lider kadrosunun hedeflendiği hava saldırıları da incelenebilir. Özellikle operasyon sayıları dikkate alındığında Türkiye'nin yeni güvenlik doktrini çerçevesinde terör ile sınır ötesinde mücadele ettiği müşahade edilebilir.

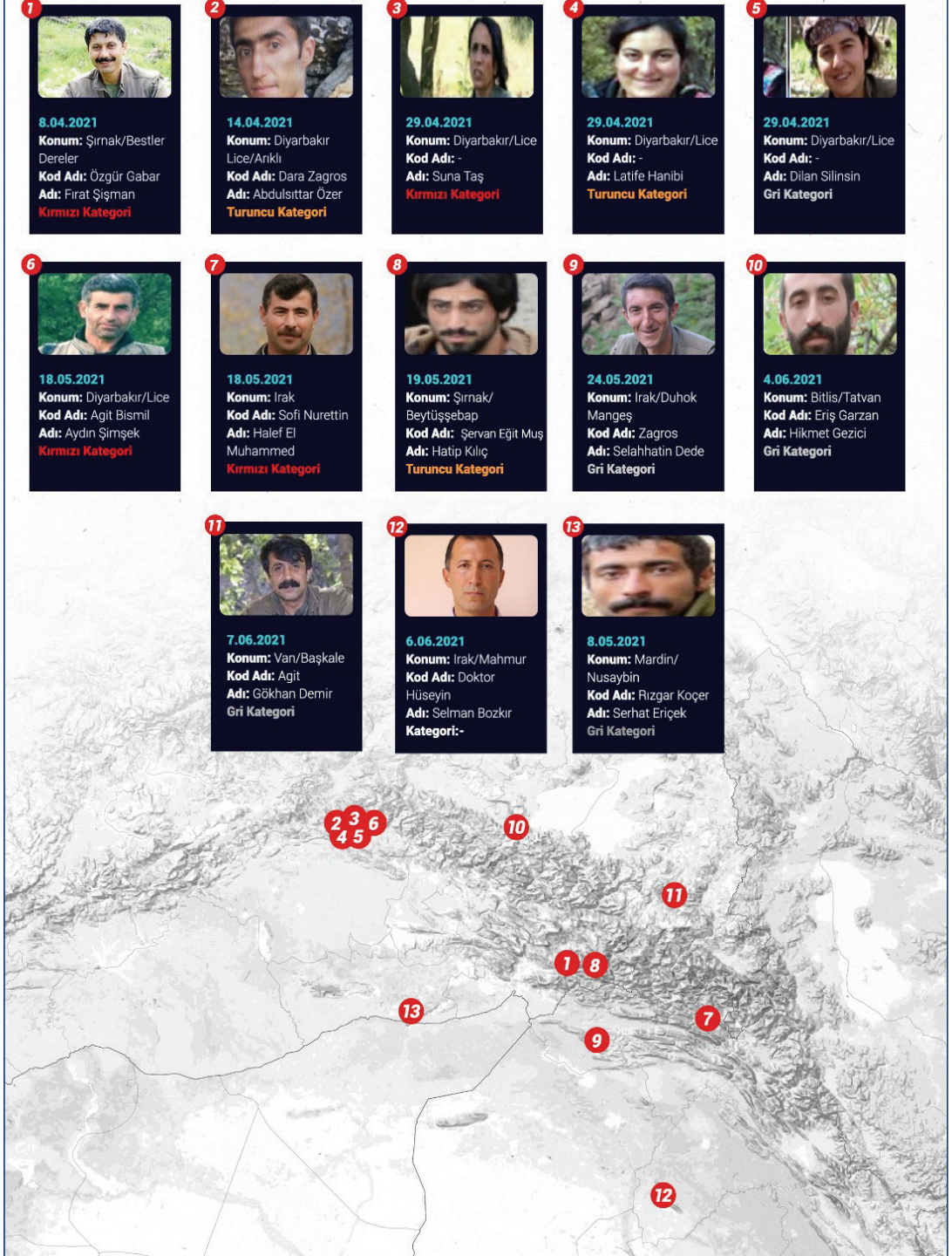
düzye isimlerinin etkisiz hale getirilmesi stratejisi (*military decapitation*) konvansiyonel hareketların yanı sıra örgüte ciddi anlamda zarar vermiştir. Söz konusu gerçekliğin farkında olan PKK üst düzey yönetiminin hareket kabiliyeti kısıtlandığı gibi terör faaliyetleri de oldukça daralmıştır. Yurt içinde neredeyse hareket kabiliyetini tamamen yitiren PKK, Suriye üzerinden terör üretmeye devam etmektedir. Nitekim terör örgütünün Suriye'de de TSK varlığına yönelik terör saldırısı gerçekleştirmekten uzak kalışı örgütü TSK'nın danışmanlık faaliyeti yürüttüğü, Suriye Geçici Hükümeti yönetimindeki sivil halka ve yerel güvenlik güçlerine çevirmiş durumdadır.⁴ Bu durum ayrıca PKK'nın terör saldırılarını Irak'ta alan ve psikolojik üstünlüğü tamamen yitirmesine katkı sağlayan IKBY yönetimine ve güvenlik güçlerine yönelmesine neden olmuştur.

⁴ 4 Haziran 2018'den 18 Ocak 2021'e kadar YPG/PKK tarafından TSK ve müttefik unsurlarına yönelik toplam 695 saldırı gerçekleştirilmiştir. Bkz. Kutluhan Görücü, "Terör Örgütü YPG'nin Bombalı Araç Saldırıları", *Kriter*, Sayı: 55, (Mart 2021).

PKK'NIN STRATEJİK ÇIKMAZI VE IRAK SAHASI

Bölgesel gelişmeler ve çatışmaların oluşturduğu kaotik atmosferden yararlanarak Türkiye'den Irak ve Suriye'ye kadar uzanan alanda var olmak isteyen terör örgütü açısından Irak'ın kuzeyi gerek coğrafi konumu gerekse topoğrafik yapısı ve demografik olarak her daim önemli olmuştur. KCK liderliği, korunaklı bir alan olarak gördüğü ve ana karargah olarak kullandığı Kandil dağı silsilesinden Türkiye sınır hattına paralel uzanan "medya savunma alanları" olarak ifade ettiği bölgeleri bir üslenme ve eğitim alanı olarak kullanma çabasında olmuştur. Ayrıca bu bölgeleri sahaya sızmak ve Türkiye'de terör faaliyetleri gerçekleştirmek adına da kullanmıştır. Terör örgütü Mahmur kampını terörist devşirmek için kullanmış, Sincar bölgesinde ise yeni bir kanton oluşturma çabası içine girmiştir. Bu bölgeyi Irak-Suriye hattını bağlayan stratejik bir lokasyon olarak da görmektedir. Terör örgütü Süleymaniye kırsa-

ŞEKİL 2. SON ÜÇ AYDA ETKİSİZ HALE GETİRİLEN TERÖR ÖRGÜTÜ LİDERLERİ

Kaynak: "Son Üç Ayda Etkisiz Hale Getirilen Örgüt Liderleri", TAP, 8 Haziran 2021, <https://tap-data.com/article/son-uc-ayda-etkisiz-hale-getirilen-orgut-liderleri>, [Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021].

İna doğru da açılım sağlamış özellikle Asos Dağı ve mücavirinde konuşlanmıştır. Türkiye'nin kuzeyden güneye doğru askeri hareketleri ile yüzleştikçe daha güneye doğru çekilerek gerek KDP gerekse Süleymaniye bölgesinde KYB alanlarında daha etkili olmaya çalışmaktadır.

Ancak özellikle son dönemde Türkiye'nin artan askeri baskısının PKK'yı Irak'ın kuzeyinde hiç olmadığı kadar zorladığı ve bir stratejik çıkmanın içine girmesini beraberinde getirdiği görülmektedir. KCK liderliği TSK'nın konvansiyonel hareketleri, MİT'in terör örgütünün lider kadrosuna yönelik temizlik operasyonları ve Peşmergenin her geçen gün artan baskısı ile yüzleşirken yeni bir hareket tarzı benimsemekte güçlük çekmektedir. KCK üst yönetiminden HPG'ye, PYD/YPG'den Türkiye'deki HDP'ye kadar PKK çatısı altındaki tüm alt bileşenler ve onlarla iltisaklı yapılar KDP'ye karşı büyük bir medya ve propaganda savaşı verirken özellikle Barzani ailesini hedef alarak Kürt kamuoyunda bir algı üretmeye çalışmaktadır. Temel olarak KDP'nin Türkiye ve MİT'e çalışan yapılar olarak sunulduğu bu propaganda çerçevesinde bir kamuoyu baskısı oluşturularak Peşmergeye geri adım attırma arayışı söz konusudur.

Daha önce Kürt kamuoyunda yeni bir *bra-kuji* yani Kürtler arası bir iç savaşa karşı ciddi bir baskı oluşmuş ve PKK'ya karşı Peşmergenin harekete geçmesine yönelik bu kavram üzerinden büyük bir propaganda mekanizması işletilmişken şimdi PKK doğrudan Peşmergeye saldırıyı göze almış durumdadır. İKBY'deki kamuoyu desteği ve propaganda üstünlüğünü kaybetme pahasına Peşmergeye yönelik saldırılar zikredilen analizi doğrulamaktadır. Buna göre PKK'nın ilk defa Irak'ın kuzeyinde bir beka tehdidi içine girdiği söylenebilir.

KDP ve ilişkili pozisyonlar ise PKK'nın İKBY'deki varlığının şimdiye kadar neden olduğu zararlar üzerinden bir karşı propaganda

yürütürken özellikle Peşmergeye yönelik saldırılar öne çıkartılmaktadır. TSK'nın İKBY'deki varlığının tek gerekçesinin PKK olduğu ortaya konulmaktadır. Son olarak medya organlarında PKK'dan ayrılan Özgür Jiyanda kod adlı eski bir HPG'li "komutan" üzerinden PKK'nın Peşmergeyi hedef aldığını ortaya koyan yayınlar yapılmıştır.⁵ Yine iki taraf arasında medya savaşı devam ederken PKK Avrupa'da kendine müzahir siyasi oluşum ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerini Erbil'e getirerek çatışma bölgelerinde canlı kalkan yapmak istemiş ancak İKBY'nin buna izin vermemesi⁶ ve gelen bazı isimleri sınır dışı etmesi terör örgütünün ilgili hamlesini etkisiz kılmıştır.

PKK açısından Irak'ın kuzeyi gerek coğrafi konumu gerekse topoğrafik yapısı ve demografik olarak her daim önemli olmuştur.

PKK için söz konusu zorlukların yanında bir de Suriye ile birlikte karmaşıklaşan ve yönetmek durumunda kaldığı uluslararası ilişkiler ağı bulunmaktadır. ABD ile Suriye'de girilen ortaklığa rağmen terör örgütünün çeşitli kanatları Rusya, İran ve Esed rejimi ile çalışmaktan yana siyaset yürütüyor. Özellikle ABD'nin YPG üzerinden legal bir PKK ortaya çıkarmak istemesi ve bu doğrultuda KCK yönetimini gözden çıkarmayı da stratejinin bir parçası haline getiren yaklaşımı Kandil kadrolarını oldukça rahatsız etmektedir. Nitekim ABD ve Fransa'nın arzusu ve liderliğinde gerçekleştirilen PYD/YPG-ENKS görüşmeleri dahi bu doğrultuda

5 "PKK'den Ayrılan Komutan: 5 Peşmergenin Şehit Olduğu Saldırısı PKK Yaptı", Rudaw, 21 Haziran 2021, www.rudaw.net/turkish/kurdistan/210620218, (Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021).

6 "İKBY, PKK'nın Avrupa Vatandaşları Üzerinden Bölgede İstikrarsızlık Planladığını Duyurdu", Anadolu Ajansı, 10 Haziran 2021.

gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Ancak KCK'nın Suriye'de Mazlum Abdi'ye adeta vesayet edecek şekilde oluşturduğu örgütlenmesi ve bu yapının müdahaleleri PYD-ENKS görüşmelerini sonuçsuz bırakmıştır. PKK bu doğrultuda Suriye'de KDP destekli siyasi ofisler, siyasetçiler ve basın mensuplarına, Irak'ta da petrol boruları dahil olmak üzere Peşmergeye yönelik terör faaliyetleri yürütmektedir.

PKK ve onunla iltisaklı yapılar KDP'ye karşı büyük bir medya ve propaganda savaşı verirken özellikle Barzani ailesini hedef alarak Kürt kamuoyunda bir algı üretmeye çalışmaktadır.

Irak sahasında Peşmerge ve PKK arasındaki en büyük rekabet alanlarından birini kuşkusuz Sincar oluşturmaktadır. 2015'ten itibaren PKK'nın Sincar Dağı'na hakim olduğu, şehirde ise Peşmerge ile birlikte varlık gösterdiği Sincar'da bağımsızlık referandumunun ardından Peşmerge güçleri geri çekilirken Peşmerge destekli Ezidhan Koruma Güçleri (HPE) ise bölgede kalmıştır. Söz konusu süreç Haşdi Şabi'nin bölgede güçlenmesine olanak tanırken aynı zamanda PKK'nın bölgedeki varlığını tahkim etmesine yol açmıştır. PKK bölgede HPG, YBŞ ve YJE unsurlarıyla varlık göstermeye devam etmektedir.⁷

PKK'nın Sincar'daki varlığına yönelik Türkiye'nin kararlı askeri operasyon tehdidi ile diplomatik baskısı Irak Merkezi Hükümeti ile IKBY arasında gerçekleştirilen Sincar görüşmelerini tetikleyerek tüm yasa dışı milis örgütlenmelerin Sincar'dan çıkarılmasını öngören

7 "Sincar'da Bulunan Silahlı Gruplar ve Terör Örgütleri", Suriye Gündemi, 14 Eylül 2020, www.suriyegundemi.com/sincar-da-bulunan-silahli-gruplar-ve-teroer-organizasyonlari, (Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021).

Sincar anlaşmasının 9 Ekim 2020'de imzalanmasına yol açmıştır.⁸ Sincar ilçe merkezine ve Suriye sınır noktalarına Irak federal polisi gelse de PKK'nın tam anlamıyla bölgeden çıkarılmasına yönelik bugüne değin sahici bir adım atılmamıştır. Terör örgütü halihazırda kontrol ettiği YBŞ güçlerinin yanı sıra Hanasır'dan Suriye sınır hattına kadarki alanda doğrudan varlığını sürdürmektedir.

Sincar şehri, Irak Merkezi Hükümeti ile IKBY arasındaki tartışmalı bölgelerin başında yer almaktadır. Ezidi halkının DEAŞ katliamına uğraması nedeniyle siyasi olarak da bir istismar alanına dönüşen Sincar KDP ve PKK arasındaki siyasi çekişmenin merkezlerinden birini oluşturmaktadır. Kürt kamuoyu konusunda da hassas bir noktaya sahip olan Ezidiler üzerine KDP ve PKK rekabeti sürmektedir. KDP'nin Ezidi dini liderlikler ve geleneksel yaklaşımlar üzerine inşa ettiği siyasetine mukabil⁹ PKK'nın genç ya da çocuk Ezidileri siyasallaştırarak silahlı hale getirmeyi hedeflediği görülmektedir. Terör örgütü siyaseten elde edemediği gençleri de zorla silahlı hale getirmeye çalışarak ailelerinden koparmıştır.¹⁰ Terör örgütü bu yaklaşımını etki sahibi olabildiği tüm alanlarda ortaya koymaktadır.

Aynı zamanda PKK'nın Sincar'daki varlığı IKBY ve sistemi için birincil beka tehditlerinden birini oluşturmaktadır. Nitekim PKK Sincar'da demokratik özerk yönetim ilanında bulunmuştur.¹¹ IKBY Başbakanı Mesrur Barzani Sincar ve diğer bölgelerdeki PKK varlığına ilişkin kaygısını 9 Aralık 2020'de yaptığı açıklamada şu şekilde ifade etmiştir:

8 "Sincar Anlaşması: Bağdat ve Erbil'in İmzaladığı Anlaşma Neler Öngörüyor ve Uygulanabilir mi?", BBC Türkçe, 16 Ekim 2020.

9 Mehmet Ali Büyükkara, "Ezidilerin Yeni Liderini Bekleyen Sorunlar", Anadolu Ajansı, 5 Ağustos 2019.

10 "Sincar'daki Ezidi Aileler PKK'nın Kaçırıldığı Evlatlarının Kurtarılmasını İstiyor", Anadolu Ajansı, 17 Eylül 2020.

11 "PKK, Sincar'da 'Demokratik Özerklik' İlan Etti", *Milliyet*, 21 Ağustos 2017.

Kürdistan Bölgesi ve Irak'ın tümünde Kürdistan bayrağının yasaklandığı tek yer PKK'nin hakimiyetindeki bölgelerdir. Onlar kendilerini misafir değil iktidarın alternatifi gibi tanımlıyor.¹²

PEŞMERGE-PKK ÇATIŞMASININ SURIYE AYAĞI

Peşmerge-PKK çatışması adım adım tırmanırken kaçınılmaz şekilde mücadele Suriye'de YPG/SDG'nin kontrol ettiği bölgelere de sırayet etmektedir. Her ne kadar ABD'nin girişiyle KDP'ye yakın Suriyeli Kürt unsurların çatı yapılanması ENKS ile PYD arasında bir süredir uzlaşma görüşmeleri gerçekleşmiş olsa da Peşmerge-PKK çatışması uzlaşma görüşmelerinin tamamen başarısızlığa uğramasına sebep oldu. YPG'nin uzlaşmacı olmayan tavrı 2012'den itibaren aralıklı bir şekilde denenen görüşmelerin son halkasında da böylelikle kendini göstermiştir. ABD'nin YPG'yi PKK'dan ayırıştırarak Mazlum Abdi liderliğinde yeni bir PKK denemesi de şu an için boşa çıkmış görünmektedir. Nitekim süreç boyunca bağımsız bir görüntü çizmeye çalışan Mazlum Abdi ve YPG/PYD lider kadrosu son süreçte sert şekilde KDP'yi suçlayan açıklamalar yapmaya başlamıştır.

PYD-ENKS görüşmelerinin sonuçsuz kalması şüphesiz PKK için yeni zorlukları beraberinde getirecektir. Özellikle PKK'dan ayrışarak legal bir görüntü çizmek isteyen Mazlum Abdi ve ekibi için süreç Kandil kadrosunun güç gösterisinde bulunmasıyla sonuçsuz kalmıştır. Abdi Peşmerge ile PKK arasında yaşanan gerilime rağmen tarafsız bir tutum alırken IKBY kamuoyun-

da da takdirle karşılanmaktadır. Ancak ardından PKK'nın Suriye sahasında Devrimci Gençlik Hareketi (Ciwanen Şoreşger)¹³ başta olmak üzere örgüt elemanlarını kullanarak otoritenin Kandil olduğu yönündeki yaklaşımı Mazlum Abdi'nin pozisyonunu değiştirmek zorunda bırakmıştır. IKBY'den Mazlum Abdi'ye yönelik olumlu yaklaşımlarda böylelikle rafa kalkmıştır.

Görüşmelerde sonuçsuz kalan başlıklardan birisi de Roj Peşmergeleridir. Roj Peşmergeleri Suriyeli Kürtlerden oluşan bir yapı olup ENKS'nin resmi askeri kanadı olarak tasarlanmıştır. YPG'nin Suriye'den tehcir ettiği Kürtlerden oluşan Roj Peşmergeleri IKBY yönetimi tarafından korunmakta ve desteklenmektedir. IKBY yönetimi sadece silah ve mühimmat desteği değil aynı zamanda 2012'den bu yana Zerevani Peşmergeleri üzerinden Roj Peşmergelerine askeri eğitim de sağlamaktadır.¹⁴ KDP'nin Suriye politikası bağlamında Roj Peşmergeleri kritik bir konumda bulunmaktadır. Mevcut durumda KDP kendi bölgesinde Roj Peşmergelerini PKK'ya karşı güvenilir bir askeri unsur olarak değerlendirirse de gelecekte Suriye'ye dönmelerini hedeflemektedir.

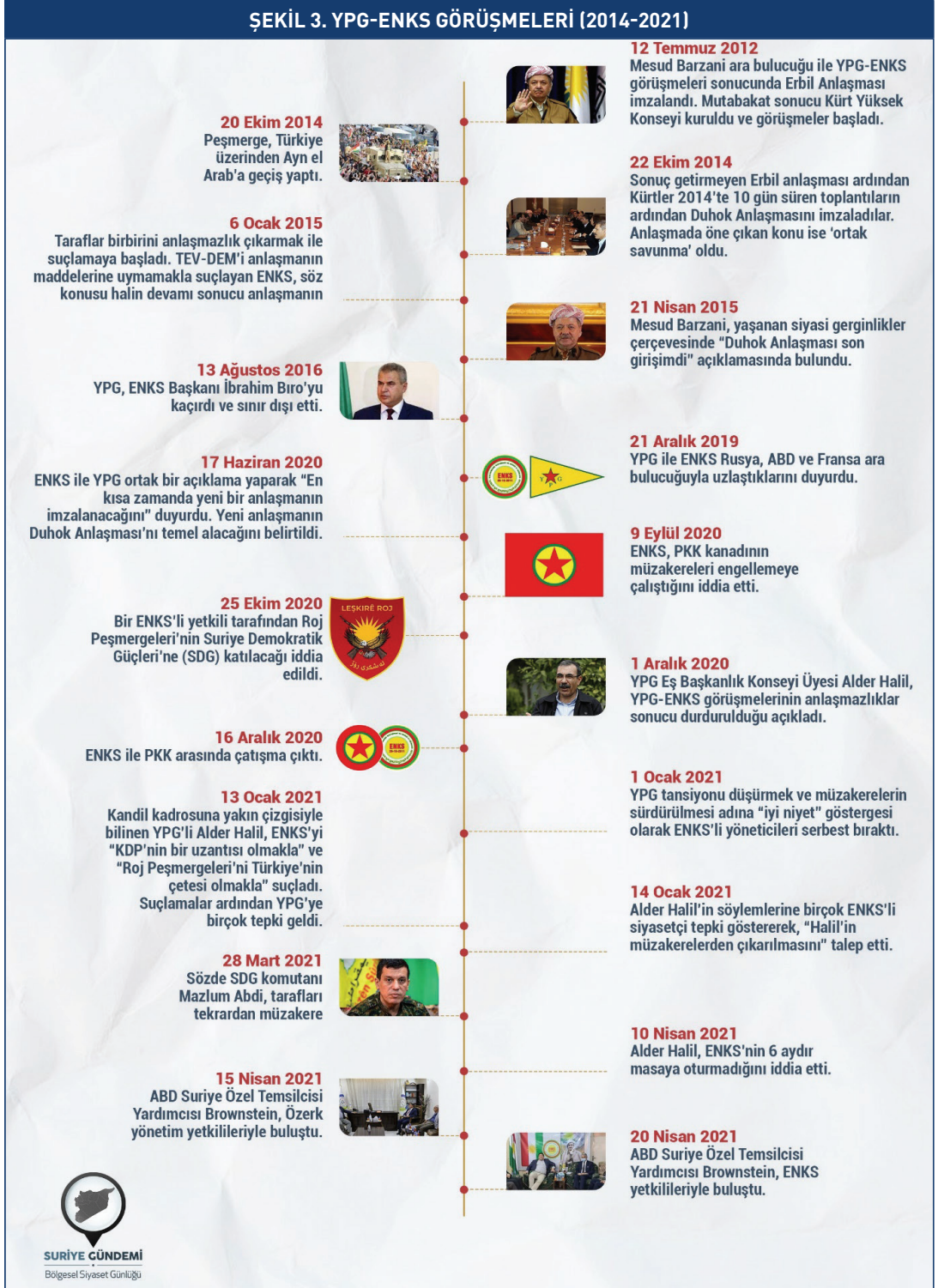
ENKS ile YPG arasında yapılan müzakerelerde ENKS tarafı Roj Peşmergelerinin Suriye'ye geri dönmesini talep etmektedir. ENKS'ye göre Suriye'de siyasi, idari ve askeri yapı yeniden dizayn edilmeli ve Roj Peşmergeleri de bu noktada görev üstlenmelidir. Ancak yapılan görüşmeler esnasında YPG delegasyonunun başkanı Aldar Halil'in Roj Peşmergelerini "Türkiye'nin paralı çeteleri" olarak tanımlaması görüşmelerin bitmesine neden olmuştur. Aldar Halil ENKS tarafın-

12 "Mesrur Barzani: PKK Kendisini İktidarın Alternatifi Şeklinde Tanımlıyor", Rudaw, 9 Aralık 2020, www.rudaw.net/turkish/kurdistan/091220201, (Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021).

13 Ayrıntılı bilgi için bkz. "PKK'nın Gençlik Örgütü: Devrimci Gençlik Hareketi (Tewgera Ciwanên Şoreşger)", Suriye Gündemi, 31 Aralık 2020, www.suriyegundemi.com/pkk-nin-genclik-oerguetue-devrimci-genclik-hareketi-tewgera-ciwan-n-soresger, (Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021).

14 "Roj Peşmergeleri Rojava'ya Geçti", Rudaw, 16 Aralık 2020, www.rudaw.net/turkish/kurdistan/1612201810, (Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021).

ŞEKİL 3. YPG-ENKS GÖRÜŞMELERİ (2014-2021)

Kaynak: "YPG-ENKS Görüşmeleri", Suriye Gündemi, 22 Nisan 2021, <https://www.suriyegundemi.com/ypg-enks-goeruesmeleri>, (Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021).

dan istenmeyen adam ilan edilmiştir.¹⁵ Nitekim YPG'nin propaganda kanallarının yıllardır Roj Peşmergelerinin Türkiye'nin kontrolünde olduğuna dair bir anlatı kurdukları bilinmektedir. Özellikle Sincar bölgesinde PKK ile Roj Peşmergeleri arasında yaşanan çatışmalar¹⁶ ve Türkiye'nin Irak'ın kuzeyinde düzenlediği hareket esnasında Roj Peşmergeleri de güneyden PKK'nın lojistik hatlarına yönelik aksiyon almıştır.

Taraflar arasında Irak'tan Suriye'ye doğru yayılan eskalasyon IKBY ile PKK'nın Suriye'de ABD himayesinde inşa ettiği sözde "Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi" bölgesini birleştiren Fişhabur/Semalke Sınır Kapısı'nın kapatılmasına da neden olmuştur. Daha önce de Fişhabur-Rabia hattında YPG'li çok sayıda unsur sınır hattındaki Peşmerge karakoluna saldırırken bir süre de bölgeyi işgal edip geri çekilmiştir. Sınır kapısı geçici süre kapatılmış olsa da örgütün birçok noktadan kaçakçılık faaliyetlerine devam ettiği bilinmektedir. Özellikle Sincar Dağı ve çevresindeki PKK/YPG varlığı da sınırdaki hareket kabiliyetini yükselten bir başka etmen olarak öne çıkmaktadır.

Yine KDP'ye yakın Suriyeli Kürt unsurların çatı yapılanması ENKS'ye ait birçok büro PKK'nın bölgedeki gençlik yapılanması Devrimci Gençlik Hareketi tarafından kundaklanırken bazı siyasetçiler de gözaltına alınmıştır. Bu süreçte Erbil'de PYD ve YPG'nin temsilcileri gözaltına alınıp tutuklanırken sözde özerk yönetime bağlı asayiş güçleri ise Kürdistan24'ün bölgedeki ofisini kapatmış ve gazetecilik faaliyetlerini askıya almıştır.¹⁷

Son olarak da Kamışlılı siyasetçi Emin İsa'nın YPG/SDG hapisanesinde işkence ile öldürülmesi taraflar arasındaki gerilimi oldukça yükseltmiştir. Emin İsa'nın Kürdistan Demokrat Partisi-Suriye (KDP-S) üyesi olduğu akılda tutulduğunda 22 Mayıs'ta gözaltına alınmasından işkencede öldürülmesine değin tüm sürecin PKK tarafından işletildiği görülmektedir. Nitekim IKBY'nin PYD'nin ve sözde özerk yönetimin Erbil temsilcilerini 10 Haziran'da gözaltına alması¹⁸ ve uzunca bir süre tutuklu bulundurmasının ardından 29 Haziran'da Emin İsa'nın işkence altında öldüğünün ortaya çıkması dikkat çekicidir.¹⁹ Bunun yanında YPG/PKK'nın son bir ay içerisinde altı ENKS'li siyasetçiyi de tutuklamasının ardından toplamda on altı kişiden haber alınmadığı aktarılmaktadır.²⁰ Bu bakımdan Emin İsa örneği PKK-KDP geriliminin seyrine göre yeniden yaşanabilir.

SONUÇ

Türkiye'nin Irak'ın kuzeyinde devam eden konvansiyonel hareketleri ve MİT'in nokta operasyonları ile birlikte Peşmergenin de artan baskısıyla kıskaca alınan terör örgütü PKK stratejik bir çıkmaza girmiş durumdadır. 2018'de Kararlılık Harekatı ile birlikte başlayan ilgili operasyonlarla TSK'nın Irak'ın hemen Türkiye sınırında yer alan bölgeleri arazi zorluklarına rağmen PKK'dan arındırarak adım adım alan hakimiyeti sağlayıp güvenli bölge haline getirmesi ve bunu yerel

15 "Aldar Halil: Onlar Aslında Peşmerge Değil Çetedir", Rudaw, 13 Ocak 2021, www.rudaw.net/turkish/kurdistan/130120211, (Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021).

16 "Peşmerge ve PKK Sincar'da Çatıştı", Aljazeera Türk, 3 Mart 2017.

17 "Kurdistan24: PYD Asayiş Rojava'daki Ofisimizi Kapatdı", Kurdistan24, 20 Haziran 2021, www.kurdistan24.net/tr/story/68296-Kurdistan24-PYD-asayis%C5%9Fi-Rojava%E2%80%99daki-ofisimizi-kapat%C4%B1, (Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021).

18 "3 PYD'li Erbil Havaalanı'nda Gözaltına Alındı", Rudaw, 10 Haziran 2021, www.rudaw.net/turkish/kurdistan/100620212, (Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021).

19 "PYD Hapishanesinde Bulunan Kürt Genci İşkenceyle Öldürüldü", Kurdistan24, 29 Haziran 2021, www.kurdistan24.net/tr/story/68557-PYD-hapishanesine-bulunan-K%C3%BCrt-genci-i%C5%9Fkenceyle-%C3%B6ld%C3%BCr%C3%BCld%C3%BC, (Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021).

20 "ENKS'den Mazlum Abdi ve ABD'ye Mektup: Gözaltına Alınanlar Nerede?", Rudaw, 22 Temmuz 2021, www.rudaw.net/turkish/kurdistan/220720212, (Erişim tarihi: 9 Ağustos 2021).

müttefikleri Peşmerge ile koordinasyon içerisinde gerçekleştirmesi özellikle de Suriye'den uzak KCK liderliği için yönetilmesi mümkün olmayan bir kriz anlamına geliyor.

IKBY içerisinde PKK'nın elimine edilmesi Erbil yönetiminin otoritesini tahkim edeceği gibi bölgede güvenlik ve istikrarın sağlanmasını da beraberinde getirecektir.

TSK karşısında direnç gösteremeyen PKK Peşmergenin de her geçen gün kendi alanlarına doğru ilerleyerek konuşlanmaya başlaması karşısında yeni hareket tarzı oluşturmakta zorluk çekiyor. Peşmergeye yönelik saldırılar gerçekleştirip ayrıca kendisine müzahir Kürt kamuoyunu ve sivil unsurları harekete geçirerek KDP'ye baskı yapma arayışında olan terör örgütünün şu ana kadar bu hareket tarzı da sonuç vermiş görünmüyor. PKK'nın özellikle Irak'ın kuzeyinde altı Peşmergenin ve Suriye'de ise KDP-S üyesi Emin İsa'nın işkence altında öldürülmesi sonrasında propaganda açısından da IKBY içinde ciddi zemin kaybettiği görülüyor.

Son yıllarda DEAŞ ile mücadele sürecini de istismar edip Irak'ın kuzeyinde IKBY'nin otoritesinin altını oyarak genişleyen terör örgütü PKK, TSK'nın askeri hareketleri ile geriletirken KDP ve Peşmerge için kendi otoritesini bölgede yeni-

den tesis edebilmek adına büyük bir imkan oluşmuştur. IKBY içerisinde PKK'nın elimine edilmesi Erbil yönetiminin otoritesini tahkim edeceği gibi bölgede güvenlik ve istikrarın sağlanmasını da beraberinde getirecektir. Bu bağlamda IKBY liderliğinin güçlü bir irade göstermesi ve Peşmergenin daha aktif şekilde PKK'ya karşı yürütülen askeri hareketlere dahil olması gerekmektedir.

Taraflar arasında başlayan çatışmalar kaçınılmaz olarak Suriye sahasını da içine alırken PKK'nın Suriye'de izlediği siyaset ve ENKS'yi hedef alan tavır IKBY'nin de PYD/YPG'ye karşı tutumunu sertleştirmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla mevcut gelişmeler Türkiye'nin PKK terörüyle mücadelede Suriye sahasında da yeni fırsatlar oluştururken IKBY için de Suriye bağlamında yeni bir siyaset zemini üretmektedir. IKBY'nin PKK'nın Suriye örgütlenmesi PYD/YPG'ye karşı Türkiye ile birlikte hareket etmesi Roj Peşmergelerinin de Suriye sahasına dönmesine imkan tanıyabilir.

Terör örgütüne karşı yürütülen TSK-Peşmerge arasındaki koordinasyon ve iş birliği Suriye'de de etkinleştirilerek PYD/YPG'nin Fırat'ın doğusunda özellikle yerel Kürtler üzerinde oluşturduğu terör tahakkümünün kırılmasına katkı sağlayabilir. İlgili iş birliği siyasal çözüm sürecinde Suriyeli Kürtlerin aktif katılımını da yeniden sağlayıp toprak bütünlüğünün sağlandığı bir temelde tüm etnik ve dini unsurların haklarının korunduğu yeni bir anayasa süreci ve geçiş siyasetinin daha güçlü bir şekilde yürütülmesine de olanak sağlayacaktır.

PKK/YPG-PEŞMERGE ÇATIŞMASI: NEREYE DOĞRU?

CAN ACUN, KUTLUHAN GÖRÜCÜ

SETA | ANALİZ

Hendek operasyonları ile yeni bir safhaya geçilen terörle mücadelede özellikle 15 Temmuz sonrasında sınır ötesi askeri hareketler gerçekleştirilerek terörü kaynağında yok etmeye yönelik yeni bir güvenlik doktrini benimsenmiştir. Türkiye Suriye’de Fırat Kalkanı Harekatı (FKH) ve Irak’ta ise Kararlılık Harekatı ile başladığı sınır ötesi hareket silsilesinde bölge ülkelerindeki yerel hükümetlerle çalışmaya özen göstererek bu bağlamda Suriye Geçici Hükümeti ve Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) ile iş birliğine gitmiştir. Söz konusu iş birliği Türkiye’nin terörle mücadelesine katkı sağladığı gibi bölge hükümetlerinin otoritesini de güçlendirmiştir.

Bu kapsamda Türkiye’nin Irak sahasında yürüttüğü askeri hareketlerle birlikte IKBY ve onun askeri unsuru Peşmerge ile iş birliği geliştirmesi PKK’yi stratejik bir çıkmazın içine sokmuş ve Peşmergeyi hedef almak zorunda bırakmıştır. Peşmerge-PKK çatışması adım adım tırmanırken Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) siyasetinin Suriye’deki temsilcisi Suriye Kürt Ulusal Konseyi (ENKS) ile YPG arasında Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) ara buluculuğunda gerçekleşen birlik görüşmeleri de sekteye uğramıştır. PKK Suriye’de ENKS’nin siyasi ofislerine saldırılar tertip etmiş, siyasi temsilcilerini tutuklamıştır. İki taraf arasında Irak’ta başlayan çatışmalar kaçınılmaz olarak Suriye sahasını da etkisi altına almıştır.

Türkiye’nin Irak’ın kuzeyinde gerçekleştirdiği askeri hareketlerle birlikte PKK’nın alan hakimiyeti sonlandırılırken söz konusu süreç IKBY için tarihi fırsatlara kapı aralamaktadır. Erbil yönetimi Ankara ile iş birliğini geliştirerek bölgenin terör unsurlarından temizlenme sürecini hızlandırırken PKK’nın aşındırdığı otoritesini de yeniden tahkim edebilir. Irak’a müteakip olarak Suriye’de de PKK varlığı ortadan kaldırılarak Türkiye-İKBY iş birliğinde yeni bir süreç işletilebilir. Ancak IKBY siyasi liderliğinin güçlü bir irade göstermesi ve Peşmergenin Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ile birlikte daha aktif şekilde PKK’ya karşı askeri hareketlere dahil olması gerekmektedir.

www.setav.org